

Nekrologi

PROF. DR. MIROSLAV KALIŠNIK IN MEMORIAM (V SPOMIN)

Metka Zorc

Nihče izmed kolegov in sodelavcev Inštituta za histologijo in embriologijo Medicinske fakultete ni mogel verjeti, da smo se na pragu pomladi v sredini meseca marca letos resnično poslovili od našega spoštovanega profesorja. Ves čas se nam zdi, da prof. Kališnik ni nikoli zares odšel, kakor tudi ni, kljub upokojitvi, nikoli zares zapustil našega inštituta. Delal je naprej neumorno, z neverjetno voljo in vztrajnostjo, dokler mu ni zahrbtna zločesta bolezen pretrgala življenjske poti. Prof. Kališniku pripada v slovenski medicini posebno mesto, mesto neverjetnega učitelja in pedagoga, pokončnega človeka, z izjemnim čutom za pravičnost in poštenost. Te vrline so ga spremljale vse življenje od same mladosti, ki jo je preživel v ljubeči umetniški družini v Vidmu ob Savi, kjer se je rodil 8. aprila leta 1927.

Po končani gimnaziji ga je pot vodila skozi študij medicine, kjer je že zelo zgodaj razvil poseben odnos do znanstveno-raziskovalnega dela in predajanja znanja mlajšim kolegom. Kot demonstrator in kasneje pomožni asistent se je že v času študija aktivno vključil v delo na Inštitutu za histologijo in embriologijo, kjer je deloval vse do upokojitve in tudi kasneje ostal v svoji predstojniški pisarni kot zaslužni profesor.

Skupno s kolegi na Inštitutu za histologijo in embriologijo je začel v bivši skupni državi razvijati smernice sodobne Medicinske fakultete na Slovenskem. Iz tujine je prenesel testno sprotno preverjanje znanja in sodobne principe računalniško uravnavanega pouka. Teorijo je prenesel v prakso na Inštitutu za histologijo in embriologijo.

Učil je generacije slovenskih zdravnikov, zobozdravnikov, farmacevtov, medicinskih sester, rentgenskih tehnikov in športnikov. Izdal je šest učbenikov in navodil za vaje iz Histologije in embriologije, ki še danes predstavljajo temelj učnega gradiva inštituta. Kot prvi na Medicinski fakulteti je uvedel teste znanja kot sredstvo za spodbujanje sprotnega študija pri študentih in za objektivno ocenjevanje znanja pri izpitih. Uvedel je računalniško analizo testnih rezultatov. Razvijal

je teste znanja kot merske inštrumente in ugotavljal njihove potrebne kvalitete, kot so veljavnost, zanesljivost, težavnost, občutljivost, objektivnost. To metodologijo je razvijal naprej tudi kot član in konzultant Republiške maturitetne komisije in jo uveljavil kot novo pedagoško disciplino – edukometrijo.

Prof. Kališnik je ljubil življenje, ljubil je naravo. Kot predsednik Prirodoslovnega društva Slovenije je vzpodbujal razvoj naravoslovne kulture, zlasti med mladino. Izdal je prvo zeleno knjigo o ogroženosti narave v Sloveniji, ki je postala temelj razvoja ekološke zavesti.

Vsa leta svojega aktivnega delovanja kot profesor Medicinske fakultete je več let vodil različne komisije za razvoj pedagoških metod, visokošolske didaktike ter ustanovil Društvo za visokošolsko didaktiko Univerze v Ljubljani.

Ustanovil je Center za informatiko v biomedicini. Zagotavljal je kroženje biomedicinskih informacij med Slovenijo in svetom in to v obeh smereh. Center je kasneje prerastel v Inštitut za biomedicinsko informatiko Medicinske fakultete v Ljubljani, ki ima danes tudi funkcijo katedre.

V bivši skupni državi je na različnih fakultetah predaval znanstveno-raziskovalno metodologijo dodiplomskim in podiplomskim študentom. Bil je gostujoči profesor na številnih tujih univerzah.

Kot mentor številnim magistrantom in doktorantom Medicinske fakultete v Ljubljani in drugih univerzitetnih središč v Jugoslaviji in svetu je prenašal svoje ideje na mlajše generacije znanstvenikov, raziskovalcev in zdravnikov.

Na Univerzi v Ljubljani je bil v letih od 1991 do 1993 prorektor. Skušal je izboljšati pogoje za uspešno pedagoško delo, ki bi moralo biti za učitelje enako pomembno kot znanstveno raziskovalno delo. Spodbudil je ustanovitev integriranega visokošolskega računalniškega sistema, ki naj bi zajemal študijski proces od vpisa do diplome ter omogočal sproti uvid v učinkovitost pedagoškega dela ter potrebne ukrepe za njegovo izboljševanje. Uspešno je vodil komisijo za ponovno integracijo Teološke fakultete v Univerzo v Ljubljani.

Že na začetku svoje strokovne življenjske poti je ugotovil, kako pomembno je diagnosticiranje bolezenskih stanj s pomočjo različnih novih histoloških metod in tehnik. Velik del svojega strokovnega dela je posvetil uvedbi nove metodologije v diagnosticiranje histoloških preparatov. Razvil je stereologijo kot bazično in aplikativno znanost, kot metodo, ki omogoča natančno opredelitev tkiv in organov in različnih patoloških sprememb, objektivno in kvantitativno. Stereološko znanost je razširil v vse histološke centre bivše Jugoslavije, organiziral je številne mednarodne kongrese in simpozije, oblikoval revijo *Stereologica Jugoslavica*, ki je kasneje postala kot *Acta Stereologica* uradno glasilo ISS (Mednarodnega društva za stereologijo). Ta časopis se je kasneje preimenoval v revijo *Image Analysis and Stereology*, prof. Kališnik pa je postal častni urednik.

Po uspešni srčni operaciji pred šestnajstimi leti je svoje histološko znanje usmeril v raziskavo srčne mišice. Uvedel je tehniko stereološke analize biopsijskih vzor-

cev tkiva srca ter s tem v Sloveniji postavil temelje sodobne kvantitativne histološke diagnostike v kardiologiji.

V letih (1991–1995) ko je postal predstojnik Inštituta za histologijo in embriologijo, je nadaljeval delo svojega predhodnika prof. dr. Radivoja Ozwalda in aktivno vzpodbujal znanstveno-raziskovalno delo, klinične specializacije na predkliničnih inštitutih in povezovanje s klinično prakso. Vključil se je v delo Društva na srcu operiranih Slovenije in aktivno podprl idejo tretjega centra za zdravljenje bolezni srca in ožilja MC Medicor – Izola. Z zbiranjem sredstev je bil udeležen v lastniški strukturi družbe.

Sooblikoval je prvo slovensko medicinsko revijo Zdravstveni vestnik in bil od leta 1967 do 1980 njen urednik, od leta 1980 do 1988 pa glavni in odgovorni urednik. Sodeloval je kot član uredniškega sveta poljudnoznanstvene revije Proteus, pri oblikovanju Enciklopedije Slovenije pa je bil urednik za medicino in farmacijo ter podpredsednik glavnega uredniškega odbora.

Nenazadnje je poleg neumornega dela v stroki velik del svojega prostega časa posvetil posebnemu projektu – »svoji veliki ljubezni« – Slovenskemu medicinskemu slovarju. Projekt je nastajal dolgih 30 let z neverjetnim entuziazmom, skupno s sodelavci, ki jih je skrbno izbral. Doživel je tri izdaje in brez dvoma predstavlja spomenik slovenske medicinske literature.

V dolgih letih svojega dela je dobil različna priznanja, enega zadnjih preteklo leto, kot nagrado za življenjsko delo na področju šolstva Republike Slovenije 2008.

Za prof. Kališnikom ostaja v slovenski medicini delo neprecenljive vrednosti, v naših spominih pa bo živel dalje kot posebna oseba, vredna neizmerne spoštovanja.

IN MEMORIAM
ZASLUŽNI PROFESOR DR.
MIROSLAV KALIŠNIK (1927–2009)
GLAVNI UREDNIK SLOVENSKEGA
MEDICINSKEGA SLOVARJA

Dušan Sket

*Odšel si daleč stran drugam,
na steni je ostala tvoja slika,
tvoj stol je prazen, čisto sam,
a miza je postala prevelika.*

Od profesorja Miroslava Kališnika se poslavljam v ime nu sodelavcev in uredništva Slovenskega medicinskega slovarja. Prof. Kališnik je slovarju posvetil več kot tretjino svojega življenja. Skupina ustanoviteljev tega projekta, ki se je zbrala pred 30 leti, je prof. Kališnika izvolila za glavnega urednika. Dela se je lotil z vso svojo silno energijo in organizacijskimi sposobnostmi. Zbral je preko 100 sodelavcev – piscev slovarskih razlag, večinoma z Medicinske fakultete v Ljubljani, izbral je

področne in odgovorne urednike, vzpostavil sodelovanje z Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša, organiziral tehnično uredništvo, zbral jezikovne svetovalece, zagotovil infrastrukturo, financiranje in sponzorje. S skromnimi pripomočki (sprva brez računalnikov) je slovar nastajal počasi, a vendarle. Pred izdajo slovarja je pod njegovim uredništvom izšel Pravoпис medicinskih izrazov. Končno je kot glavni urednik s soredniki uredil leta 2002 I. izdajo s 60.000 izrazi, ki so jih prispevali sodelavci vseh medicinskih strok. Za naš narod je bil to velik uspeh, takšne slovarje izdajajo navadno večje nacije. Pa ni počival na lovorikah. Poskrbel je, da je izšla druga digitalna izdaja. Tretja razširjena izdaja s 67.000 izrazi je izšla leta 2007, kmalu jo bomo dobili na Internetu, naslednjo razširjeno izdajo pa je načrtoval za leto 2012. Vztrajno je skrbel, da smo dobivali nove sodelavce, da bi pokrivali čimveč področij: bazičnih, kliničnih in socialnomedicinskih. Uvedel je sodobno urednikovanje *on-line*, aktivne sodelavce in urednike je povezal v učinkovito mrežo.

Prof. Kališnika sem prvič srečal kot študent, leta 1963. S kolegom naju je povabil k študentskemu raziskovalnemu delu. Pri njem sem prvič stopil v raziskovalni laboratorij. To me je zaznamovalo za vse življenje. Kasneje sem postal njegov stanovski kolega, visokošolski učitelj. Pri SMS mi je poveril pomembne naloge. Ob njem sem se naučil, kar vem o pisanju in urejanju slovarja. Pri delu za isti cilj sva postala dobra prijatelja. Saj ljudje postanemo prijatelji, kadar nas družijo iste želje, ista stremjenja, isti naporji za doseganje skupnih ciljev. Sedaj, ko ga ni več, nam bo v uredništvu slovarja težko. Pogrešali bomo njegovo spodbudo, kritičnost, avtoriteto in njegovo vedrino. Vendar smo njegovemu spominu dolžni, da dokončamo njegove zamisli. Ob njem smo se naučili medicinske leksikografije, naslednja izdaja bo izšla, kot si jo je zamislil. To smo dolžni njegovemu spominu.

IN MEMORIAM
PRIM. DR. BOJAN TAVČAR

Zora Konjajev

Člani Sekcije za partizansko zdravstvo SZD smo se 5. marca 2009 poslovili od prim. dr. Bojana Tavčarja. Njegova življenjska pot je bila dolga, nenavadna in zanimiva, saj sta ji botrovala čas, v katerem je živel, in predvsem druga svetovna vojna.

Rodil se je rodil 3. maja 1916 v Ormožu v zdravniški rodbini; tudi Bojanova brata in sestra so bili zdravniki; temu poklicu se je posvetilo kar 18 članov njegove rodbine. Bojanov oče je bil znan ljubljanski zobozdravnik, ki je imel ordinacijo v Nebotičniku.

Bojan je bil dijak na III. realni gimnaziji v Ljubljani. Vključen je bil v skavtsko organizacijo, kjer se je družil z otrokoma Otona Župančiča Markom in Andre-